

Migrants som tots

*Construir una cultura de l'hospitalitat
al servei d'una societat comuna*

jsu
Jesuitas
Provincia de España

JKU
Jesuitas

El present document ha estat elaborat per l'Equip de Migracions de la Província d'Espanya, format per persones que representen tots els sectors apostòlics, ja que en tots ells hi ha algun grau d'implicació amb el món de les migracions.

Els objectius que es pretenen aconseguir amb el present document són els següents:

1. Elaborar un instrument per a la formació, que pot ser utilitzat en diversos àmbits de la província (cursos de sectors, formació de la província, plataformes apostòliques...)
2. Comptar amb un recurs per algun retir i jornada formativa en comunitats i obres.
3. Disposar d'una guia de treball a l'àmbit de les migracions i l'hospitalitat.

Índex

01	Introducció	9
02	Motivació cristiana i ignasiana de l'acollida al migrant	10
	2.1. Una mirada des de l'Antic Testament	10
	2.2. L'aportació de el Nou Testament: Jesús i el moviment cristià.	12
	2.3. La tradició ignasiana a l'hospitalitat i la proximitat als pobres.	13
03	Una radiografia de la realitat migratòria	15
	3.1. La migració, un fenomen global	15
	3.2. Una radiografia de la realitat migratòria a Espanya	17
	3.2.1. Dels espanyols mar enllà	17
	3.2.2. De país emissor a país receptor	18
	3.2.3. Fluxos, països de trànsit i frontera sud	18
	3.2.4. Radiografia de la població d'origen migrant	19
	3.2.5. Silenciosa transformació demogràfica	20
	3.2.6. Una comunitat migrant que ja és part del "nosaltres"	21
	3.2.7. Fort arrelament, però sense ascensor social.	21
	3.2.8. Joves d'origen immigrant i la seva integració al sistema educatiu	21
	3.2.9. Joves migrants i inserció al mercat laboral.	22
	3.2.10. La irregularitat a Espanya.	23
	3.2.11. El sentiment anti-immigració	24
	3.2.12. La realitat de la població refugiada	24
	3.2.13. La immigració ja és part de l'estructura social espanyola.	24
	3.2.14. Una immigració arrelada, activa i necessària	25

04	L'hospitalitat com itinerari	26
05	Camins i compromisos	28
	5.1. Iniciatives de caràcter intersectorial.....	28
	5.2. El paper de les Plataformes.....	31
	5.3. Tres enfocaments a incorporar.....	32
06	Les iniciatives en la perspectiva del Procés de Missió	33

01 Introducció

Parlar de migració avui és parlar de nosaltres mateixos. Del nostre passat, ja que les generacions que ens van precedir van venir d'altres terres, en un ahir més o menys llunyà; del nostre present, perquè la nostra societat està sent transformada per la realitat de la migració; del nostre futur, atès que estarem travessats essencialment per la diversitat cultural. El passat, present i el futur del nostre món només s'entén, quan contemplem els fluxos migratoris com un eix que el constitueix i que ens ha fet créixer com a humanitat. Les nostres societats diverses presenten una fotografia variada i amb grans possibilitats, així com mostren no pocs desafiaments.

Moltes són les causes que mouen les persones a deixar la seva llar, en alguns casos, fugint de la guerra o la persecució. Pelegrins que recorren de vegades rutes traçades amb tirallínies, i que els porten a les sales d'espera d'aeroports; altres que els obliguen a travessar deserts i, en no poques ocasions, a arriscar la vida enmig del mar. El fenomen migratori ha anat generant societats plurals i diverses, en les quals les persones migrants constitueixen una condició de possibilitat, perquè les nostres ciutats i pobles envellits mirin el futur amb esperança. La convivència és avui una de les cruïlles més importants de les nostres societats i en elles les polaritats han anat cobrant cert protagonisme: hostilitat vs hospitalitat, murs vs ponts, hostes vs veïns,...

Aquest context ens anima a impulsar una **cultura de l'hospitalitat**, que defensi el dret de les persones a migrar amb seguretat, que aculli i ajudi qui està en necessitat i generi una societat renovada amb la contribució cultural de tots els que vivim junts. Els processos d'integració i convivència ens ajuden a comprendre que la nostra societat es nodreix de processos multidireccionals. En la trobada tots i totes som transformats, ajudant-nos a recrear no només el veïnatge i l'entramat de relacions, sinó la pròpia identitat.

En aquest document, en un primer moment, es recorren les arrels bíbliques i ignasianes que criden a contribuir a aquesta missió. Igualment, s'ofereix una perspectiva de primera mà del fenomen migratori, principalment a Espanya, des de les causes que motiven el desplaçament de persones, les condicions de trànsit i la realitat d'integració i convivència a la societat espanyola.

Seguidament, es reprèn el camí avançat als últims anys en clau d'hospitalitat, la qual ens parla d'acollida i integració, amb l'horitzó posat en societats inclusives. Finalment es proposen alguns camins i compromisos a través d'un pla de treball per a la Província d'Espanya, que ens involucra a tots i totes. Addicionalment, per la seva

importància, s'afegeix un breu annex en què es reflexiona sobre el marc educatiu i l'escola inclusiva.

02

Motivació cristiana i ignasiana de l'acollida al migrant

Ens fixem en un primer moment en l'Antic i el Nou Testaments, així com en la tradició ignasiana. La nostra tradició ens convida a reconèixer les nostres arrels com a poble migrant, a més de veure reflectida la realitat actual dins d'un procés històric de pobles en moviment.

2.1. Una mirada des de l'Antic Testament

El poble d'Israel va tenir la convicció que els seus orígens estaven vinculats a moviments migratoris de diferent índole. Des d'aquí expressa la seva confessió fundant: “el meu pare era un arameu errant” (Dt 26,5). De fet, l'Antic Testament està solcat per narracions de personatges de procedència diversa, des de les narracions patriarcalcs amb el seu origen caldeu, a la sortida de l'esclavitud a Egipte i a l'exili i el posterior retorn de Babilònia. Aquests personatges no són tant individus aïllats, com memòria col·lectiva de grups humans. Israel es va concebre com un poble reunit des de diverses latituds, havent rebut l'aportació de persones que arribaven de molt diferents i llunyans llocs. Una petita mostra d'alguns d'aquests individus, que pròpiament representen col·lectivitats, pot il·lustrar aquesta realitat: Abraham, Moisès i Ruth.

Abraham és convidat pel Senyor a sortir de la seva terra a Ur de Caldea cap a Canaan (Gn 12, 1), on se li promet que serà beneït amb béns i amb una gran descendència. Emprèn la seva marxa *desafiat i atret per un nou horitzó* que se li obre i que el Senyor li garanteix. Tanmateix, aviat haurà de deixar aquesta terra per un temps i baixar a Egipte, perquè sobrevé una forta carestia i la fam estreny (Gn 12, 10). Ell és també migrant que *fuig per necessitat*, ja que escassegen els recursos per a sobreviure i ha d'acudir a una terra estranya en la qual sobreviure.

Abraham, el nostre pare en la fe, s'eleva també com a *mestre d'hospitalitat*, de manera especial en el conegut passatge en què acull tres homes vinguts de lluny, al costat de l'alzinar de Mambré (Gn 18,1ss). Ell i la seva dona Sara els ofereixen descans i menjar. No ho saben, però en aquells homes estan rebent el mateix Senyor. Com segles més tard dirà la Carta als Hebreus: “No us oblideu de l'hospitalitat; gràcies a ella van

allotjar alguns, sense saber-ho, àngels "(He 13,2). Aquells hostes els faran la promesa de la fecunditat de Sara, de la qual Abraham tindrà un fill i què naixerà un gran poble. El foraster vingut de lluny, acollit i allotjat, es fa portador d'una bona notícia, que alegra i renova la pròpia realitat d'Abraham.

Abraham és reconegut per les tres religions del llibre -jueus, cristians i musulmans- com a pare en la fe. Ell és imatge del punt de trobada entre religions, que vol ser i generar fraternitat entre els diferents. En Abraham es prefigura una nova societat de trobada entre els diversos.

Israel aglutina sota el lideratge de **Moisès** un poble que s'entén com a procedent d'un moviment migratori, que inicia el seu èxode a fi de *deixar enrere les condicions d'explotació i esclavitud* en què es troba. És un poble que busca prosperitat i dignitat de vida, i que experimenta el seu futur en una nova terra com a promesa i regal de Jahvè. Aquest esdeveniment és fundant del poble d'Israel i referència constant a la seva memòria col·lectiva.

Durant l'èxode, Israel rep el decàleg i el llibre de l'aliança. Allà apareixerà la "tríada del desemparament": la vídua, l'orfe i l'estranger. Més concretament, es referiran a l'estranger de la següent forma: "No maltractis el foraster, ni l'oprimeixis, ja que forasters vau ser vosaltres al país d'Egipte" (Ex 22,20). Treu en aquesta exhortació *la necessitat d'acollir i allotjar el foraster*, sota la forma negativa que prohibeix la seva explotació.

En el relat de l'èxode la comunitat de israelites acull un fonament existencial. Es viu com un gran grup d'emigrants fugits de l'esclavitud, que han conformat una nova casa a la terra promesa. Les anàlisis històriques basades en l'arqueologia mostren que el poble d'Israel es va constituir des de diferents grups migrants i tribus, de procedències diverses i amb tradicions culturals i religioses variades, però que *acaben construint una identitat comuna* sota un relat fundador compartit.

El llibre de **Ruth** sorgeix en un context històric de forta afirmació de la identitat jueva en oposició a altres cultures i religions. S'ofereix aquí l'exemple d'una dona estrangera i marginal (de Moab), vídua, que es decideix acompanyar una altra vídua, aquesta jueva, la seva sogra Noemí. Noemí havia emprès al costat del seu marit, anys enrere, un *camí a terra estrangera, motivada per la fam*. Allà s'emparenta amb la seva nora Ruth. És una història de solidaritat entre dones que transgredeixen les normes de separació i que *obren camí de salvació, en una cruïlla ètnica marcat per la solidaritat*. De la descendència de Ruth naixerà el rei David i, amb ell, la dinastia davídica. L'aportació a la història de salvació d'Israel de dones i estrangeres queda recollida simbòlicament a la genealogia de Jesús a Mt 1.

2.2. L'aportació de el Nou Testament: Jesús i el moviment cristià

El desplaçament forma part de la història de Jesús des dels seus **origens**. Sant Lluç situa el naixement de Jesús en plena *migració interna provocada* per l'edicta de l'emperador August. Com a conseqüència d'ella, el nen naixerà fora de la ciutat, en una cova, al no haver-hi lloc a l'hostal. Comparteix les severes condicions de tantes famílies migrants de la història. El relat de Sant Mateu refereix la fugida a Egipte, on Josep i Maria busquen refugi, ja que *se senten* perseguits. Herodes ha provocat la persecució, però ells seran protegits per Déu: “D'Egipte he cridat el meu fill” (Mt 2,15). El desplaçament els proporciona socors.

A la **vida pública de Jesús** abunden les trobades amb persones estrangeres o que tenen una altra religió. Aquí hi ha el passatge amb la dona samaritana, la paràbola del bon samarità, els militars romans que sol·liciten la seva curació, persones cananees o gerasenes... En ells es lloen les seves virtuts, la seva fe i la seva capacitat per acollir la bona notícia que porta Jesús.

Particularment significativa resulta l'escena amb la dona sirofenícia (Mc 7,24-31). En ella, una dona pagana demana a Jesús la curació de la seva filla. Aquest li respon negativament, adduint que està dedicat als jueus: “no està bé treure el pa als fills per tirar-lo als gossets” (v.27). Al que ella replica, “Senyor, també els gossets, sota la taula, mengen de les engrunes dels nens”. La fe d'aquella dona commou Jesús, que guareix la seva filla. Aquesta escena anuncia la futura obertura de les comunitats cristianes als pagans. La fe cristiana quedarà oberta a tots els grups humans, no circumscrita als jueus. Aquesta fe té un caràcter universal i prefigura un poble que va més enllà de qualsevol raça i condició: “ja no hi ha jueu ni grec; ni esclau ni lliure; ni home ni dona, ja que tots vosaltres sou un en Crist Jesús”, Gal 3,26-29.

Entre les paraules més significatives de Jesús al voltant de l'estranger estan les de la paràbola del judici final a Mt 25,35.39: “vaig ser estranger i em vaucollir ... allò que feieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho feieu”. Les paraules de Jesús conviden a *reconèixer el Crist en cada persona estrangera i exclosa*. Sense oblidar la paràbola del samarità, que posa un estranger com exemple de misericòrdia i compassió. Reclama una capacitat d'estimar amb una *dimensió universal* que vagi més enllà de tota diferència ètnica.

La construcció *d'una nova família que integra tots els diversos* queda nítidament recollida a la **Pentecosta**, quan l'Esperit arriba a persones vingudes de “totes

les nacions que hi ha sota el cel” (Ac 2,5). Les paraules de Pere que acompanyen aquest esdeveniment reafirmen que les comunitats cristianes estan cridades a constituir-se amb la participació de persones de molt diferents orígens.

2.3. La tradició ignasiana a l'hospitalitat i la proximitat als pobres

Sant Ignasi va experimentar una forta crida interior a *assemblar-se al Jesús pobre i humil*, que viu a la intempèrie, itinerant i expulsat als marges, que contemplava a l'Evangeli. Va desitjar no ser superior al seu Senyor, assumint la seva mateixa condició des de la seva marxa de Loiola. Aquest desig queda recollit en el n.98 d'Exercicis, quan demana a qui s'exercita que s'ofereixi a Crist imitant-lo “en totes injúries i vituperis i tota pobresa”. Una inclinació de la voluntat que torna a aparèixer en la 3a manera d'humilitat (EE 167) i en el n.101 de les Constitucions, en el qual Ignasi desitja per al candidat a jesuïta aquest mateix anhel d'assemblar-se a Crist en la seva pobresa, exclusió i rebuig.

Aquest desig, que pot qualificar-se d'espiritual, va portar Ignasi a una proximitat real als pobres. Per això és constant veure-ho allotjat en els hospitals del seu temps, llocs d'acollida de pobres i malalts. És especialment significatiu que quan en 1535 torna a Azpeitia, la seva terra natal, no s'allotja a la Casa Torre, malgrat les insistències familiars, sinó a l'Hospital de la Magdalena, al costat de captaires i necessitats. Els serveix, al temps que es fa un d'ells.

El servei als exclosos caracteritza la vida d'Ignasi des de la seva conversió a Loiola i acompanyar el desenvolupament de la **Companyia de Jesús** naixent. Ja a Roma, sent superior general de la Companyia, va fundar una llar d'acollida per a dones que vivien de la prostitució, la Casa de Santa Marta (1543). Poc abans, en el fred hivern de 1538-1539, també a Roma, els primers companys van demanar almoïna per a les persones que vivien al carrer, procurant-los menjar, vestit i sostre durant mesos. Es van convertir en una comunitat d'acollida enmig d'un clima inhòspit.

Aquesta proximitat i servei als pobres condueix a l'amistat amb Crist i *genera una nova família al costat d'ells*. Ignasi escriurà als pares i germans de Pàdua (1547) que “l'amistat amb els pobres ens fa amics del Rei etern”. Al costat dels pobres esdevé una veritable transformació personal, una conversió al Crist pobre, que experimenten com a font de vida: “compartir una vida en comú com a amics en el Senyor; estar molt propers als pobres; predicar amb goig l'Evangeli”CG 36, d. 1, n.4).

Ignasi proposarà l'experiència de vida i servei als hospitals del seu temps per als novicis que s'incorporen a la Companyia. Així mateix, demanarà als jesuïtes ja formats que visquin als hospitals (Carta als jesuïtes enviats a Trento en 1546). Es tracta d'experiències configuradores en què la proximitat i servei als pobres i l'amistat amb Crist es diuen mútuament.

L'actitud que demana aquesta presència i servei entre els pobres és l'acompanyament, que acull, promou i creu en les possibilitats de creixement dels pobres i en el seu protagonisme. Com diu la Congregació General 36, “estem cridats a descobrir Crist en els pobres, a prestar-los la nostra veu en les seves causes, però també a ser els seus amics, a escoltar-los, a interpretar-la i a recollir la misteriosa saviesa que Déu vol comunicar-nos a través d'ells. Aquesta actitud va contracorrent del que és normal al món, en el qual, com diu Qohélet, «la saviesa del pobre es menysprea i ningú fa cas dels seus consells». Al costat dels pobres podem aprendre el que signifiquen esperança i valentia”. A la trobada amb els pobres s'experimenta una força transformadora.

Tota aquesta tradició de proximitat i servei als pobres va ser recollida, entre altres obres, pel **Servei Jesuïta als Refugiats**, el lema resa “acompanyar, servir i defensar”. Al llarg dels seus més de 40 anys de vida, ha conegut d'a prop les causes injustes que expulsen els refugiats de les seves terres. Al seu torn, en el seu acompanyament i proximitat a les víctimes, s'ha concebut com *una gran família al costat dels migrants i refugiats*.

Més recentment, la **Preferència Apostòlica Universal segona** mou a la Companyia a “caminar al costat dels pobres, els descartats del món, els vulnerats en la seva dignitat en una missió de reconciliació i justícia”. Es tracta d'anar al costat d'ells, confiats en la seva creativitat, coratge i capacitats. La Preferència demana un “canvi en les estructures econòmiques, polítiques i socials que generen injustícia”. Estructures que expulsen i exclouen i formes mentals que rebutgen i menyspreen al diferent i que tan d'a prop experimenten els migrants. Així mateix, la Preferència confirma “l'atenció als migrants, desplaçats, refugiats, víctimes de les guerres i del tràfic de persones”.

Als últims anys s'han vingut constituint **comunitats d'hospitalitat**, obertes a la vida compartida al costat de persones migrants i excloses. Elles són una referència en la tradició que aquí es recull. En elles sorgeix la comunió com a fruit de l'compartir vida: vides molt diferents i en molts casos amb ferides profundes. Prefiguren *les societats noves i diverses que estem cridats a construir*. La universalitat avui té rostre de multiculturalitat a l'aquí dels nostres contextos locals. La trobada entre diversos construeix “fraternitat i amistat social” (Fratelli Tutti 97-98).

Els gestos senzills de vida quotidiana i el frec -de vegades desestabilitzador en les nostres convencions socials- van forjant l'afecte, convidant a la cura mútua, generant aquesta cultura de la cura, que reclamem als nostres dies i que possibilita la reconciliació. L'hospitalitat ajuda esborrar les barreres i diferències entre el que és d'aquí i l'estranger, el necessitat i l'amfitrió. L'acollida es converteix en inclusió i construcció de nova realitat social i cultural.

Les comunitats d'hospitalitat poden ser guia i paraula profètica a la necessària conversió a l'hospitalitat que ens planteja l'espiritualitat cristiana i ignasiana esbossada en aquestes pàgines. En elles l'acollida s'entén com una vida en comú, amb la participació real i la coresponsabilitat en les diferents dinàmiques comunitàries. L'acompanyament acaba sent mutu i amb l'altre - migrant, exclòs - construïm un futur esperançador, perquè l'acollida ens transforma i el Regne anunciat per Jesús es fa més present.

03

Una radiografia de la realitat migratòria

En els següents apartats es presenten principalment les característiques que avui ofereixen les migracions a Espanya i els desafiaments que comporten. Però abans, s'emmarca la migració en el món, ja que es tracta d'un fenomen que té trets globals.

15

3.1. La migració, un fenomen global

Com hem tingut ocasió de comprovar, la migració és un fenomen molt antic, que caracteritza l'ésser humà des dels seus orígens i que ha configurat la major part de les nostres societats. També nosaltres podem dir, com en el cas del poble jueu, que som fills de migrants.

A l'actualitat, el 3,5% de la població mundial ⁽¹⁾ resideix fora del seu país d'origen, una proporció que ha canviat molt poc als darrers 30 anys. Es tracta en total d'uns 270 milions de persones. Aquesta realitat s'uneix als més de 760 milions de migrants interns.

1 Organització Mundial per a les Migracions, Informe sobre las migraciones en el mundo 2020, en <https://publications.iom.int/books/informe-sobre-las-migraciones-en-el-mundo-2020>, visitada gener 2021. D'aquest Informe s'han pres les dades per aquest apartat.

Els factors que provoquen el desplaçament humà són molt variats. Alguns són esdeveniments puntuals, com crisis econòmiques o conflictes; altres consisteixen en tendències de llarg termini, com canvis demogràfics, accés al transport, noves tecnologies o desenvolupament econòmic.

En termes generals, es pot dir que, d'una banda, hi ha factors que atrauen les persones cap a altres països, en els quals esperen trobar millors condicions de vida i noves oportunitats. Dos terços dels migrants internacionals actuals segueixen aquestes motivacions. Busquen una terra millor que la seva, on aspiren a millorar la vida de les seves famílies. Entre ells es troben persones amb moltes capacitats, innovadores i lluitadores. Es pot dir d'ells que el migrant és una persona forta, darrere de la qual hi sol haver una estratègia familiar. En algun moment de la seva història poden necessitar una ajuda, però solen tirar endavant amb el seu esforç i afany. Entre ells estan tots aquells que anomenem migrants econòmics.

D'altra banda, hi ha factors que expulsen a les persones de la seva terra. És el cas dels conflictes armats, de la inseguretat alimentària o dels fenòmens climàtics adversos. En aquestes situacions les persones es veuen obligades a abandonar casa seva i a marxar a altres llocs. En nombroses ocasions, romanen dins dels seus propis països, constituint el que es denominen els desplaçats interns, a dia d'avui uns 41 milions de persones. En altres ocasions, han d'abandonar els seus països, on se sentiran molt més desemparats. Alguns d'ells adquiriran la condició de refugiats -actualment 26 milions de persones-, un estatut que els reconeix un conjunt de drets. Molts altres no veuran reconeguda aquesta condició de refugiat. Els migrants més vulnerables es troben entre aquests migrants forçats a desplaçar-se. Els més pobres no emigren perquè volen, ja que no tenen mitjans per fer-ho. Només ho fan quan se senten obligats per les circumstàncies.

A la pràctica, la divisòria entre els factors que atrauen i els factors que expulsen no és nítida, sinó que s'obre un ampli espai gris de solapament que mostra la complexitat del fenomen migratori.

Les persones que arriben a un nou país s'integren a les societats d'acollida de molt diverses maneres, intervingudes per les polítiques d'integració i també per les percepcions que les pròpies comunitats migrants desperten. De hostes a estranys, d'acollits a segregats, però cridats a convertir-se en veïns. Com vam indicar, les nostres societats poden reaccionar des dels mecanismes de l'hospitalitat, però no és infreqüent que ho facin des de l'estranyesa i el rebuig. És habitual l'aporofòbia, la marginació de l'immigrant quan és pobre i pel fet de ser-ho. Amb el temps, la població migrant es va fent una amb la local i renova la cultura, les percepcions i les pràctiques.

El trànsit d'un país cap a un altre s'ha fet cada vegada més difícil, especialment quan els migrants tracten d'arribar a una nació desenvolupada des d'una altra econòmicament pobra o que no té seguretat. Hi ha fluxos migratoris que s'han convertit en corredors de mort o en passadissos de gran vulnerabilitat. En ells, són, sens dubte, les dones i els nens els que es troben més exposats. Hem vist els últims anys com la Mediterrània, la frontera entre Estats Units i Mèxic o l'accés a Austràlia s'han convertit en veritables tombes on han mort milers de persones, els noms i nombre exacte roman desconegut.

3.2. Una radiografia de la realitat migratòria a Espanya

Aquest fenomen global afecta també al nostre país, que ha estat testimoni a les dues últimes dècades de l'arribada d'un gran nombre de persones atretes per les oportunitats laborals que s'obrien. Aquesta realitat ha transformat substancialment la nostra societat.

Parlar de migració avui a Espanya és parlar de nosaltres mateixos, un nosaltres que s'ha fet molt més divers. Per això, un dels grans reptes als que s'enfronta el país els propers anys és la gestió de la diversitat.

La població d'origen immigrant se sent arrelada, però experimenta una forta segregació. És l'última frontera del precariat al nostre país. Entre ella hi ha gran precarietat laboral i pobresa. Al seu torn, s'està comprovant la debilitat del factor educatiu com a ascensor social.

3.2.1. Dels espanyols mar enllà

La realitat de les migracions a Espanya és tan antiga com la de cada racó d'aquest món. Espanya ha estat un país on han viscut nombrosos pobles que han habitat aquest territori durant la seva història moguts pel comerç, l'extracció de recursos, la seva climatologia o la seva posició estratègica a l'extrem occidental d'Europa, avantsala del continent africà i punt d'embarcament cap a Amèrica.

Històricament, Espanya ha estat un país emissor d'immigrants. Sense remuntar-nos a orígens llunyans, Espanya ha viscut forts fluxos d'emigració des de finals de segle XIX i en grans nombres a Sud-amèrica i en menor mesura al nord d'Àfrica, i després, especialment els anys 60 del segle XX, a Europa, principalment a França, Alemanya i Suïssa.

3.2.2. De país emissor a país receptor

Els fluxos comencen a invertir-se a principis dels anys 70, amb el retorn de molts immigrants espanyols. Va coincidir amb la crisi mundial del petroli i l'inici de la transició democràtica. L'arribada d'immigració a forts fluxos a Espanya comença a finals dels anys noranta.

Les causes són tant econòmiques, com culturals, de violència i també geogràfiques. En general, les persones immigrants arriben atretes pel fort creixement de l'economia espanyola a partir de l'any 2000. Els fluxos llatinoamericans ho fan per laços culturals i, sobretot, per la facilitat que suposa compartir l'idioma. Per la seva banda, els africans -marroquins i subsaharians, principalment-, per proximitat geogràfica i per ser Espanya la principal porta d'entrada a la Unió Europea. Algunes comunitats migrants han arribat a Espanya fugint de la guerra i la violència als seus països, fins i tot per fam, generalitzades.

Des de l'any 2000 i durant bona part de la primera dècada de segle XX fins a la crisi econòmica, Espanya ha presentat una de les majors taxes d'immigració del món, tres vegades més alta que la dels Estats Units i fins a vuit vegades més alta que la de França, dos dels països occidentals, juntament amb el Regne Unit o Alemanya, que més persones immigrants reben. De fet, durant els primers anys del segle XX, Espanya va rebre 6 milions de persones migrants, arribant l'any 2007 a superar el milió de persones.

3.2.3. Fluxos, països de trànsit i frontera sud

Hi ha diverses vies d'arribada a Espanya. El gran percentatge de fluxos arriba a través dels nostres aeroports, especialment Barajas. Hi ha un petit percentatge que arriba per la Frontera Sud tant per via marítima, com terrestre. La vulnerabilitat d'aquests fluxos és molt gran i les condicions de trànsit són molt dures.

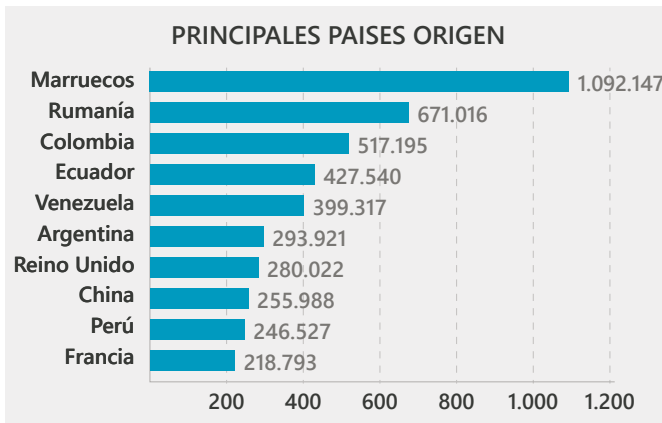
La ruta de la Mediterrània occidental sol prendre tres vies: la ruta a través de Mauritània, la ruta del desert i les rutes des del Marroc a Espanya. La ruta tradicional per mar consisteix en travessar l'Estret de Gibraltar des de Tànger a Tarifa, o des del Senegal i Mauritània a les Illes Canàries. En el cas de les rutes per terra, des del Marroc als enclavaments de Ceuta i Melilla. En aquests últims anys també s'han creat rutes marítimes des del Marroc a aquestes dues ciutats autònomes espanyoles, i també altres vies marítimes a punts del sud peninsular.

Amb tot, les arribades per frontera sud representen aproximadament un 5% de les entrades anuals d'immigrants a Espanya. Un petit percentatge que concentra molta fragilitat i vulneració de drets.

3.2.4. Radiografia de la població d'origen migrant

A Espanya hi ha una àmplia població d'origen immigrant, uns 8 milions de persones, gairebé el 17% de la població. Són persones migrants profundament assentades, amb un terç ja nacionalitzat i un fort assentament familiar al voltant de la família nuclear.

La comunitat llatinoamericana és la més nombrosa, així com la marroquina. Amb els anys, el col·lectiu migrant s'ha anat feminitzant, fins a arribar a l'actualitat el 52%. Tendeixen a arribar més dones, que es mantenen millor en el mercat de treball. La població migrant és una població jove, amb 36 anys de mitjana i el seu nivell d'estudis és similar al de la població local.

Entre els grups que més han crescut aquests últims anys destaquen comunitats que ja estaven fermament assentades al país: veneçolana, marroquina, colombiana, xinesa o pakistanesa. I altres, més recents o minoritàries, que han doblat el seu nombre: Hondures, Nicaragua i El Salvador. (INE 2009-2019).

Pel que fa a la distribució de la població migrant al territori espanyol, hi ha una forta concentració a Madrid, Catalunya i la costa mediterrània. Si bé les competències en migracions i asil són nacionals, el fet que les competències en matèria d'integració

se situïn a les comunitats autònomes, ha generat un model d'integració o inclusió que alguns han batejat com a "model patchwork", posant en relleu la heterogeneïtat autonòmica en l'aplicació de polítiques d'integració, com variacions del mateix sistema.

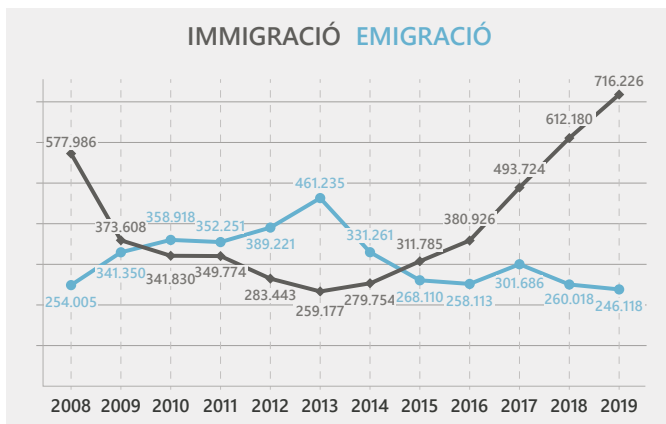
3.2.5. Silenciosa transformació demogràfica

En poques dècades, Espanya ha viscut una silenciosa i profunda transformació demogràfica. Un canvi de la que la societat espanyola encara no n'és plenament conscient. Durant el llarg període de crisi i de recuperació, el procés d'integració de la POI (Població d'Origen Immigrant) a Espanya va desaparèixer del debat públic. Es va deixar de parlar sobre la integració i les polítiques, i quan es va parlar d'immigració, es va parlar, sobretot, de fronteres, de refugi, d'irregularitat, etc.

Espanya ja supera els 47 milions de població, però des de fa anys el saldo vegetatiu és negatiu. Moren més persones de les que neixen. L'envelliment poblacional és notable. Espanya només augmenta la població gràcies al saldo migratori. Cada any arriben a Espanya una mitjana de 250.000 o 300.000 persones (saldo migratori).

Tant l'OCDE, l'FMI com l'AIREF a Espanya, entre d'altres, plantegen l'oportunitat de la incorporació de persones immigrants a Espanya com una de les solucions a l'envelliment de la població. Aquests organismes parlen de la necessitat d'absorbir 5,5 milions de persones migrants fins al 2050, i diversos economistes a Espanya parlen de la necessitat d'una mitjana de 250.000-300.000 a l'any. Sorprenentment, aquestes xifres coincideixen amb les arribades de les que hem parlat anteriorment.

Taula Evolució de la Immigració i Emigració a Espanya (2008-2019)

3.2.6. Una comunitat migrant que ja és part del “nosaltres”

En aquests anys, i malgrat les pedres laborals i socials que plovien sobre els seus caps, els immigrants no només han estat, sinó que, a més, han apostat fermament per continuar i tirar endavant els projectes d'assentament. Aquest procés d'arrelament intens es reflecteix en diversos indicadors. Aquests són alguns:

- Ampli procés de naturalització, 1 de cada 3 immigrants té la nacionalitat espanyola.
- Fort assentament familiar al voltant de la llar nuclear amb fills, de manera que un 27% dels nascuts a Espanya tenen pares estrangers.
- Elevat domini de l'idioma.
- Fort aprenentatge dels costums autòctons.
- Creixent presència de nadius a les seves xarxes familiars i d'amics.

Aquesta aposta per l'arrelament dona lloc al naixement d'una societat i un país diferents, on la immigració, que ja representa el 16,3% de la població total, i la diversitat ètnica han esdevingut una realitat comuna de la nostra vida quotidiana.

3.2.7. Fort arrelament, però sense ascensor social

Així, la gran majoria dels immigrants, tot i tenir nivells educatius similars als nadius, estan profundament segregats a la part baixa de l'estructura social espanyola, concentrats en ocupacions elementals –ocupació domèstica, peó agrícola i de la construcció, hostaleria...– i intensament afectats per la temporalitat, els salaris baixos i la pobresa.

Els immigrants s'han integrat majoritàriament dins dels sectors populars nadius, i han conformat l'última frontera d'aquest precariat que avança a Espanya. Uns estrats populars amb els que comparteix, cada cop més, barris, escoles, centres de treballs o espais d'oci. I, en última instància, un mateix destí estructural marcat per la vulnerabilitat laboral, el progressiu deteriorament dels serveis socials bàsics i la debilitat creixent del factor educatiu com a ascensor social.

3.2.8. Joves d'origen immigrant i la seva integració al sistema educatiu

Els nens i nenes d'origen immigrant es troben en més vulnerabilitat. Tot i que representen el 15% del total de menors a Espanya, però, el 33% es troba sota el llindar

de pobresa, més del doble que a les llars espanyoles. Quan es parteix de condicions més desfavorides, aquesta situació pot afectar negativament l'exercici escolar, i incrementar el risc de vulnerabilitat i exclusió.

La diferència entre els resultats acadèmics de població autòctona i població immigrant ha estat reiteradament posada de manifest a la literatura i corroborada per les dades PISA. Hi ha algunes claus per entendre aquesta diferència: (1) Qüestions socials, atès que un percentatge important de la POI s'ubica a les classes mitjanes-baixes de la població o en situacions de vulnerabilitat, la qual cosa implica que es concentren en zones marginals, en contextos on el nivell educatiu és menor. (2) Dificultats per a la incorporació a l'escola, a causa del domini de l'idioma i de l'obligació a incorporar-se abans d'hora al mercat laboral per contribuir al suport familiar. (3) L'estructura familiar en circumstàncies precàries determina les possibilitats d'escolarització i de permanència al centre educatiu. (4) El sistema educatiu en si mateix, evidenciat en el fracàs escolar vinculat tant a les situacions de vulnerabilitat social, com a les dificultats d'adquirir les destreses requerides pel sistema.

Una educació de qualitat és un element vital per fer front a aquestes dificultats que acabi permetent als joves immigrants un posicionament digne al mercat laboral i, per tant, un exercici ple de la ciutadania. Per assolir aquest objectiu caldria prendre algunes mesures, com l'adaptació del nostre sistema educatiu a entorns multiculturals, la reorientació dels currículums educatius, la formació pedagògica i la motivació dels docents, i la lluita contra el prejudici i l'estereotip de tots els actors que conformen el context escolar (pares, alumnes, educadors).

3.2.9. Joves migrants i inserció al mercat laboral

L'ocupació constitueix un element clau de cara a la integració dels joves d'origen immigrant a la societat espanyola. Aquests joves mostren un paral·lelisme a la precarietat d'accés al mercat laboral amb els joves d'origen espanyol, especialment a la franja d'edat de 19 a 29 anys. Així mateix, comparteixen alts nivells de mobilitat laboral, així com alts nivells de contractació temporal i salaris molt baixos amb més de les tres quartes parts dels dos grups ingressant menys de 1.000 euros al mes. De la mateixa manera, en tots dos grups, els salaris de les dones són més baixos que els dels homes. En una primera aproximació, es podria concloure que els fills d'immigrants tenen les mateixes oportunitats que els fills d'espanyols a l'hora d'inserir-se al mercat laboral.

Tot i això, altres dades mostren que el desavantatge entre els dos grups és evident. D'una banda, els nivells educatius assolits pels autòctons són significativament

superiors als assolits pels fills d'immigrants, cosa que els donarà un avantatge d'accés al mercat de treball. Això evidencia que hi ha un percentatge més gran de fills d'espanyols que s'exerceixen en feines com a tècnics i professionals, mentre que la proporció de fills d'immigrants és considerablement superior en llocs de treball no qualificats o semi-qualificats.

Un altre element significatiu recull que, amb el mateix nivell d'estudis, una proporció molt superior de fills de nadius aconseguixen ocupació com a tècnics i professionals, comparat amb els fills dels immigrants. Aquesta situació ens fa preguntar-nos, si hi ha un cert grau de discriminació per part de les empreses a l'hora de seleccionar i contractar joves d'origen immigrant.

Un apartat específic necessiten els **joves tutelats i els ex-tutelats** que arriben a la majoria d'edat. Un col·lectiu especialment vulnerable que s'enfronta al gran repte d'aconseguir una feina, que els ajudi a establir-se i a residir legalment a Espanya.

3.2.10. La irregularitat a Espanya

A finals del 2019, el nombre d'immigrants que residien de manera irregular a Espanya era entre 400.000 i 500.000 persones. Aquesta forquilla suposa entre l'11% i el 13% dels immigrants extracomunitaris i al voltant del 0,8% de la població total que resideix a Espanya.

Els números absoluts d'immigració irregular van créixer durant els primers anys de la dècada passada, van caure fortament durant la crisi del 2008-2015 i es van recuperar des del 2015.

Gairebé quatre de cada cinc (77%) estrangers sense papers tenen l'origen a Amèrica Central i del Sud. Els immigrants irregulars suposen un quarta part del total dels fluxos procedents d'Amèrica Llatina. El conjunt del continent africà aporta el 9,2% (al voltant de 43.000 persones) dels immigrants irregulars que resideixen a Espanya. D'aquests, més de la meitat procedeixen d'un sol país, el Marroc.

Quatre de cada cinc immigrants sense papers tenen menys de 40 anys. Set de cada deu homes immigrants irregulars estan per sota dels 30 anys. Les dones són majoritàries a la població immigrant irregular del nostre país.

La irregularitat sobrevinguda, especialment aquests darrers anys, es presumeix que anirà en augment pels efectes que la pandèmia està tenint sobre el mercat laboral. La vulnerabilitat d'aquest col·lectiu avançarà en els propers anys, cosa que pot representar més segregació i marginalitat.

3.2.11. El sentiment anti-immigració

Sorprenentment, el rebuig al de fora no ha crescut a Espanya, malgrat la crisi i el precariat. A diferència d'altres països europeus, les relacions entre nadius i immigrants continuen sent cordials, encara que una mica distants.

Ara bé, malgrat aquesta coexistència tranquil·la actual, hi ha un risc real que el malestar social, que viuen els sectors populars, degeneri en hostilitat cap a la immigració. Un malestar que, encara que és donat per polítiques estructurals, que han degradat l'ocupació, els serveis socials i les oportunitats vitals, alguns s'expliquen reiteradament des de la immigració.

De fet, com sabem, hi ha projectes polítics que, a l'últim cicle electoral espanyol, i trencant el consens de la transició, han intentat assenyalar els immigrants com a responsables dels problemes socials que viu el país.

3.2.12. La realitat de la població refugiada

A Espanya, s'ha doblat el nombre de sol·licitants de protecció internacional, alhora que s'ha reduït enormement la taxa de reconeixement (un 5,2% de les sol·licituds d'asil resoltes, molt lluny de la mitjana europea del 31% (Dades del 2020). Una situació agreujada en aquests moments per la crisi sanitària i econòmica originada per la COVID-19.

La població refugiada, malgrat el seu creixement en els darrers anys, amb prou feines representa el 3,23% del total de la immigració. Les persones sol·licitants d'asil continuen ocupant el furgó de cua, darrer esglaó del procés d'integració de la població d'origen estranger a Espanya.

En termes socioeconòmics, els refugiats tenen uns nivells ocupacionals i salarials pitjors que els dels immigrants. De fet, només el 6% tenen contracte indefinit a temps complet i el seu salari mitjà és de només 686 euros mensuals.

3.2.13. La immigració ja és part de l'estructura social espanyola

La immigració, més que no pas un element extern o estrany, s'ha convertit en un fenomen estructural que està indissolublement unit al desenvolupament econòmic, social i demogràfic espanyol.

Tres qüestions mostren aquest procés:

1. L'associació entre la feina dels immigrants i el model de creixement econòmic.
2. La conversió del treball femení immigrant en el recurs central del sistema de provisió de cures a gent gran i nens.
3. El seu rol central en la sostenibilitat del sistema de benestar social, especialment el de pensions, a causa de la joventut, l'alta taxa d'activitat i el menor ús d'aquest sistema. Per exemple, només el 6% dels immigrants són més grans de 65 anys, una xifra que en el cas dels autòctons puja al 23%.

3.2.14. Una immigració arrelada, activa i necessària

L'arrelament intens –encara que segregat i precari– i la profunda associació estructural amb el desenvolupament econòmic d'Espanya fan que, necessàriament, canviïn els termes de la discussió pública. Així, **parlar d'immigració avui és sobretot parlar del país i del desenvolupament de la nostra pròpia societat.**

Com a conseqüència d'això, les polítiques migratòries ja no només poden ser polítiques de tipus humanitari o polítiques sectorials destinades a un col·lectiu específic, sinó que necessiten convertir-se en polítiques d'estat o universals. Han de ser, doncs, polítiques per a tots, amb tres eixos centrals:

1. Un nou relat sobre la immigració, que abandoni certs llocs comuns on són representats com a estranys, externs i amenaçadors, i que, en tornar la mirada sobre el propi país, s'hi atreveix a reconèixer i visibilitzar la **profunda diversitat ètnica i racial** que ja ho constitueix.
2. Un impuls ambiciós de **polítiques universals de cohesió social** per tal de revertir aquest precariat, que s'ha instal·lat com a horitzó vital dels amplíssims sectors populars espanyols, formats tant per població nativa com per població d'origen immigrant.
3. El desenvolupament de **polítiques de gestió de la creixent diversitat ètnica i social** de la societat espanyola. Polítiques necessàries per a construir la convivència des de la diversitat que ja existeix, i que encara serà més gran en els propers anys.

El panorama sobre les migracions internacionals i sobre la immigració a Espanya, llegit a la llum de la Paraula de Déu, desperta una mirada contemplativa sobre la realitat que no deixa indiferent, sinó que suscita mocions: clares o confuses, unívokes o contraposades. El cabal espiritual ignasià ajuda a destriar les que vénen del bon esperit i les que atia l'enemic de natura humana. En el procés de discerniment es perfila la pregunta al Senyor, que es va plantejar Ignasi: *Quid agendum?*, Què he de fer?

La contemplació de la persona migrant, de famílies o grups nombrosos que traslladen la seva residència deixant-se els diners i la pell, revela en primer lloc la necessitat de sostre i pa, de protecció bàsica davant de tota amenaça contra la integritat física i la seguretat. La resposta, a la que ens urgeix el Senyor a la paràbola del judici de les nacions (Mt 25, 31-46), no és altra sinó l' **Hospitalitat**.

L'hospitalitat cobra cares diverses. A la visió del Papa Francesc podem veure el principi de l' hospitalitat als verbs acollir i protegir, encunyats en el seu missatge per a la *Jornada mundial del' migrant i el refugiat 2018* ⁽²⁾. Però l'hospitalitat no es pot aturar aquí, en satisfer les necessitats bàsiques, fins i tot posant-hi un cert afecte. L'hospitalitat ha de fer el pas a *promoure i integrar*, com assenyala el Papa, per no quedar rebaixada a mera condescendència, a assistència de baixa intensitat. Una hospitalitat retallada així no transforma ni permet el creixement humà i espiritual de qui acull i de la persona acollida. Els quatre verbs indicats pel Papa són necessaris a una hospitalitat integral.

Protegir en els perillous trànsits que aquestes persones travessen i en la situació d'extrema vulnerabilitat en què es troben. Moltes vegades es tractarà de protegir desplaçats interns i refugiats, que afronten greus riscos per ells i les seves famílies, i que engrandeixen cada dia el nombre de persones mortes. Cal *conèixer les causes del desplaçament per comprendre* ⁽³⁾ què els mou a abandonar les seves terres de forma massiva i deixant-ho tot enrere. També cal *escoltar* les seves històries per reconciliar-se amb un fenomen global, el migratori, que podem percebre com a risc, però que forma

2 Accessible online (30/11/2020) a: http://www.vatican.va/content/francesco/es/messages/migration/documents/papa-francesco_20170815_world-migrants-day-2018.html

3 A la 106 Jornada Mundial del Migrant i refugiat, el Papa Francesc al·ludeix a sis parelles de verbs als que es fa referència en aquests paràgrafs: conèixer per comprendre, fer-se pròxim per servir, escoltar per reconciliar-se, compartir per créixer, involucrar para promoure, col·laborar per construir. Pot accedir-se al discurs a http://www.vatican.va/content/francesco/es/messages/migration/documents/papa-francesco_20200513_world-migrants-day-2020.html, visitada el gener de 2021.

part de la història de la nostra espècie. i que ho continuarà fent. Aquesta reconciliació ens permetrà reconèixer el fet migratori per afrontar-ne el desafiament.

L'expressió primària de l'hospitalitat consisteix en acollir primer, per a *promoure* després. L'acollida obre espai a la persona, la respecta i la rep. La promoció l'ajuda a créixer i li proporciona eines perquè es pugui desenvolupar lliurement i adquirir llibertat i autonomia. En aquest terreny hi ha una crida a *fer-se proïsme per servir*, és a dir, a un reconeixement de les necessitats que té la persona, per servir-la en allò que necessita. És també una crida a *compartir per a créixer*, un compartir que omple qui dona i qui rep, per a créixer les dues persones en dignitat i en humanitat.

Integrar, quan es faciliten vies de participació als diferents espais públics i ens obrim a una transformació de la societat per donar lloc a una convivència social renovada. Es tracta aquí d'*involucrar* en les dinàmiques socials *per promoure* una nova ciutadania, deixant la persona espai per participar-hi, i així créixer en la seva condició humana i ciutadana. Consisteix també a *col·laborar per a construir* una societat justa, intercultural, integradora i inclusiva, recolzada i enriquida per la diversitat.

El Papa anima a entossudir-se en la integració. que neix del respecte profund a la persona, la qual s'expressa en una o diverses llengües. i ordena la seva vida d'acord amb uns marcs culturals, unes escales de valors, un sentit espiritual, unes conviccions en consciència, religioses o seculars. Tota dinàmica integradora exigeix esforços de comprensió i diàleg, exercicis compartits de discerniment, ús d'instruments de mediació, disciplina per a la resolució de conflictes.

El terme de les dinàmiques d'hospitalitat amb caràcter inclusiu no és altre, sinó la convivència dins d'una societat comuna entre persones iguals en drets i respectuoses de les diferències. L'aposta per l'hospitalitat és important en un món que imposa una globalització selectiva, decidint a qui facilitar creuar fronteres i a qui impedir-ho, a qui facilitar la migració i a qui mantenir en la irregularitat, a qui atorgar protecció i a qui denegar-se-la.

Entrar a la dinàmica de l'hospitalitat és una cosa gran i bonica. Alhora, exigeix fer-se amb els sentiments de Crist: entrar al seu camí de descens, d'identificació amb allò més petit i vulnerable de l'ésser humà, assumint passar per vivències de necessitat, de summa pobresa espiritual i actual, pels oprobis i vituperis bona part de la societat. Qui entra per aquest camí cal que es faci com el gra de blat. que cau a terra i mor, per donar molt de fruit (Jn 12,24). Ja en aquest món, la convivència entre persones iguals, que enfilen les diferències, és un fruit desitjable. Més desitjable és, però, l'expressió comunitària en aquest món de la comunió en la que consisteix el regne del cel.

L'hospitalitat ens ha obert els ulls a una nova realitat, quan la contemplem des de la mirada de les persones migrants, ja que ens descobreix situacions d'injustícia i arbitrarietat. La trobada ens urgeix a transformar-la. Vivim en societats on sostenim el nostre tren de vida des de la desigualtat i a costa de les víctimes. En definitiva, l'hospitalitat ens convida a recrear l'esperit de Pentecosta, generant espais i dinàmiques on caminem junts en la *construcció d'una nova família que integra tots els diversos*, i que ens asseu a una taula comuna, on tots i totes tenim el nostre lloc.

05

Camins i compromisos

Es presenten aquí una sèrie d'iniciatives a la que estem convidats a emprendre a la nostra Província. En realitat, algunes ja tenen un llarg recorregut; altres, per contra, encara estan per estrenar. Ofereixen una panoràmica integral que dona compte dels desafiaments que presenta el fenomen migratori al nostre país.

5.1. Iniciatives de caràcter intersectorial

Algunes iniciatives de caràcter intersectorial poden ajudar a respondre al desafiament que ens planteja la presència de persones immigrants entre nosaltres, en la seva doble condició de persones en necessitat i de persones que porten una diversitat. Elles ens mouen a construir una societat hospitalària i integrada. Recollim aquí aquestes iniciatives:

1. Ampliar i enfortir les **experiències locals d'hospitalitat i vida compartida**, cosa que comporta una transformació dels nostres estils de vida. Les experiències d'hospitalitat són un element revulsiu i dinàmic, que poden afavorir canvis a la pròpia província, per això és important promoure-les. Aquestes experiències de vida compartida tenen un valor i un atractiu molt important. Són un testimoni d'una presència real a les dures fronteres de la realitat:
 - Difondre l'experiència de les *comunitats d'hospitalitat* ⁽⁴⁾ com un estil comunitari que es pot incorporar a les dinàmiques de qualsevol família

4 Les comunitats d'hospitalitat són diverses, i en el treball d'aquests últims anys identifiquem fins a cinc models. La diversitat ens parla de comunitats jesuïtes, altres famílies acollidores junt a comunitats parroquials o de diferents col·lectius com CVX.

o comunitat. Promoure entre elles la presència de diferents models de famílies acollidores que s'estan promovent des de l'SJM.

- Seguir teixint xarxa i col·laborant amb les diverses iniciatives de la Companyia universal i de l'Església local al voltant de l'hospitalitat.
- Realitzar incidència pública per incorporar les comunitats d'hospitalitat dins dels models complementaris al sistema oficial d'acollida (com el "patrocini comunitari" al País Basc).

Lideratge: Delegats de Plataforma i Superiors que estiguin promovent aquestes comunitats. Participació del SJM amb famílies acollidores.

2. Servir i atendre de manera especial les **persones més vulnerables**, mitjançant un **acompanyament integral**: social, psicològic, formatiu, laboral, de salut..., cosa que fan en gran mesura les institucions del sector social que pertanyen al SJM.

Es podria pensar en l'ampliació de les xarxes eclesials com Íncola i Talaia a altres llocs de la geografia de la Província, on no hi ha feina amb migrants.

Lideratge: àrea SJM del sector social.

3. Oferir una **pastoral integral** que incorpori les persones migrants i que posi de manifest una veritable "Església de Pentecosta":
 - Disposant d'algunes ofertes exclusivament adreçades a les persones migrants.
 - Incloent-hi elements formatius de teologia i espiritualitat

Possible lideratge: sector pastoral. La col·laboració en aquest espai amb el mateix SJM és molt important, perquè no se separi la pastoral de l'acompanyament integral que s'ofereix als migrants.

4. Sistematitzar aquells **processos d'integració d'immigrants que vagin esdevenint reeixits en l'àmbit educatiu**, recollint bones pràctiques als diferents estadis d'acollida, progrés educatiu, igualtat d'oportunitats, formació professional o universitària i inserció laboral. Es tracta d'identificar: 1) elements clau d'aquest procés, 2) maneres més adequades de tirar endavant aquesta integració, 3) ajudes administratives que es requereixen, 4) adaptacions necessàries als centres, 5) diferents fases evolutives de les persones migrants joves que es poden cobrir.

Lideratge: Educsi.

5. Desenvolupar **projectes de cooperació** que incloguin la perspectiva d'origen i trànsit de la migració:
- contrarestant les causes que provoquen el desplaçament humà forçat
 - acompanyant el trànsit a les persones que es desplacen, en col·laboració amb organitzacions aliades
 - donant a conèixer les situacions de migrants i refugiats a la nostra societat
 - incidint públicament sobre les causes que generen desplaçament

Lideratge: àrea de cooperació del sector social.

6. Dur a terme una **reflexió integral del fenomen de les migracions i de les conseqüències que té per a la nostra societat**, amb alguns possibles accents:

- Incorporar les causes d'aquesta mobilitat actual i les seves conseqüències.
- Pensant els canvis estructurals que necessitem per construir una societat inclusiva i integrada.
- Construint un relat sobre la mobilitat humana i les seves característiques, que inclogui la manera com ens hem de situar davant seu.
- Recorrent a un concepte fort d'hospitalitat i de cohesió social, que ens ajudi a pensar avui en allò que la mobilitat humana suposa per a la condició humana i per a la nostra fe, en el doble desafiament d'acollida del necessitat i d'incorporació social de la persona diversa.
- Aprofundint en la perspectiva teològica i, més concretament, en l'arrel cristològica de l'acollida.
- Incorporant la reflexió de l'espiritualitat ignasiana. Aquí tenim un repte, ja que pot ser un suport per a la pastoral integral.
- Incloent-hi un acostament al diàleg interreligiós.

Alguna manera com ho podem fer:

- Creant un observatori de les migracions –o un grup de reflexió– que incorpori aquestes perspectives de manera transversal.
- Generar grups de recerca variats en funció de temes específics. La tasca investigadora ens dona vol i horitzó. L'aportació creuada entre la reflexió universitària i el SJM pot ser molt fecunda.

Lideratge: sector universitari, en col·laboració amb altres sectors.

7. **Sensibilització per part dels Centres de Fe i Cultura (i per altres actors comunicatius)**, tenint en compte que l'entorn social no ajuda a la reflexió lúcida, ni a l'acollida:

- incloent-hi temes com la participació dels migrants, la diversitat i el diàleg interreligiós
- oferint una formació que contraresti els estereotips sobre la migració que generen rebuig i xenofòbia
- mostrant la necessitat que, com a societat, tenim de la presència de migrants
- participant en fòrums en què es dialoga sobre les qüestions que afecten la mobilitat humana
- incloent-hi la comunicació - especialment el "Grupo Comunicación Loyola"- pel paper multiplicador que pot ju

Lideratge: sector pastoral.

8. Identificar **causes sobre les quals fer incidència pública en l'àmbit social i polític**. Algunes possibles en aquest moment:

- la situació dels CIE ⁵, una realitat que ha estat objecte d'estudi i d'incidència per part de l'SJM en els darrers 10 anys
- la possible demanda de l'estatut de refugiada per a dones que hagin patit violència sexual al trànsit.
- Altres causes que mereixerien la nostra atenció: Vulneració dels drets socials, esquarterada del sistema de protecció social, irregularitat sobrevinguda, vulneració de drets a Frontera Sud, accés a la protecció, joves migrants, convivència i conflictivitat als nostres barris.

Lideratge: grup dinamitzador

5.2. El paper de les Plataformes

Les Plataformes són un àmbit clau en la generació d'una resposta integral al voltant de l'hospitalitat. L'hospitalitat es pot constituir en un eix vertebrador de les

5 Centres d'Internament d'Estrangers.

Plataformes, que involucri moltes persones al voltant de les plataformes i ens proporcioni un caràcter més profètic.

Cada Plataforma és diferent, per la qual cosa hi ha d'haver plans molt diferents segons la seva particularitat. És difícil una recepta comuna.

Convé començar per Plataformes en què hi hagi presència del SJM o obres que ja estan actives en el camp de les migracions, o en les quals hi ha experiències d'hospitalitat. Allà on hi ha institucions de SJM, poden ajudar molt a iniciar nous esforços i a articular els ja existents.

També és bo considerar la possibilitat d'incorporar algun gest anual celebratiu i festiu, com s'ha fet amb els Camins d'hospitalitat.

Les comunitats d'hospitalitat poden jugar un paper important en la dinamització de l'hospitalitat a les Plataformes.

Lideratge: Delegats de Plataforma.

5.3. Tres enfocaments a incorporar

- 1) l'enfocament de **gènere**,
- 2) la perspectiva de la **cooperació** i els seus projectes (la qual cosa ens ajuda a contemplar les etapes d'origen i trànsit de les migracions, i no només la recepció i la integració)
- 3) la **participació de les persones migrants** en totes aquestes dinàmiques. Les persones migrants i les seves associacions haurien de ser centrals per a nosaltres.

06 Les iniciatives en la perspectiva del Procés de Missió

CAMINS I COMPROMISOS

33

Les Plataformes són un espai molt significatiu per al desenvolupament d' una resposta integral en torn a les migracions

Incorporar un triple enfocament: 1) enfocament de gènere, 2) perspectiva d' origen i trànsit i 3) protagonisme de les persones migrants

